

OBRAZLOŽENJE

UZ PRIJEDLOG PRAVILNIKA ZA TARIFNU METODOLOGIJU I TARIFNE POSTUPKE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE-FERK

Ovo obrazloženje objašnjava pravnu i činjeničnu osnovu, kao i politiku predloženog Pravilnika za tarifnu metodologiju i tarifne postupke Regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Obrazloženje je načinjeno kako bi se pomoglo javnosti u razumijevanju pravne osnove koje FERK mora uvažavati u svojim propisima. Obrazloženje također objašnjava kako je FERK nastojao kreirati Pravilnik za tarifnu metodologiju i tarifne postupke, koji će osigurati otvoren, transparentan i djelotvoran proces za rad FERK-a, i vodilju zainteresiranim licima, koje se žele obratiti FERK-u.

I. PRAVNI OSNOV

Zakon o električnoj energiji («Službene novine Federacije BiH» broj 41/02 i 24/05), Statut Regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH» broj 13/04), Poslovnik o radu Regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH» broj 59/04) i Pravilnik o javnim raspravama i rješavanju zahtjeva i žalbi regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj 37/05)

Članom 14. stav 2. i 3. i članom 89. stav 1. Zakona o električnoj energiji (u daljem tekstu: Zakon), utvrđeno je da FERK propisuje metodologiju za određivanje tarifa u elektroprivrednim djelatnostima proizvodnje, distribucije i snabdijevanja, kao i utvrđivanje tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema i tarifne stavove za nekvalifikovane kupce i standarde za donošenje tarifa.

Članom 6. tačka 7. Statuta Regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Statut) propisano je da FERK, u okviru svojih aktivnosti reguliše kvalitet usluga na svim nivoima, kao i tarife i naknade koje se plaćaju za monopolske usluge u distribuciji, imajući u vidu interese i potrebe svih korisnika, za snabdijevanje električnom energijom.

Članovima 52, 53, 54. i 55. Poslovnika o radu Regulatorne komisije za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Poslovnik) određeno je da će FERK donijeti dodatna pravila za tarifni postupak, a dat je i pregled toka tarifnog postupka, koji je u skladu s Poslovníkom, mora biti transparentan, dok je Pravilnikom o javnim raspravama i rješavanju zahtjeva i žalbi, određeno kako se formalne rasprave koriste u tarifnom postupku, kao i sam tok formalne rasprave uz odredbu člana 44.

stav 2. da će FERK izmijeniti postupak formalne rasprave određen u ovom Pravilniku ukoliko je to potrebno kako bi se za postojeća dva elektroprivredna društva ubrzao postupak po njihovom prvom zahtjevu za odobrenje tarifa.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE PRAVILNIKA ZA TARIFNU METODOLOGIJU I TARIFNE POSTUPKE

Osnovni razlog donošenja Pravilnika za tarifnu metodologiju i tarifne postupke FERK-a (u daljem tekstu: Pravilnik) je utvrđivanje okvira za djelovanje FERK-a u provođenju njegovih nadležnosti iz Zakona, a koje se tiču tarifa, u smislu osiguranja jasnih smjernica za aktivnosti FERK-a, u cilju osiguranja efikasnosti i transparentnosti djelovanja FERK-a.

Utemeljenje FERK-a i njegove aktivnosti samo su dio sveobuhvatnog procesa reforme elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini, koja je u skladu sa identičnim procesom koji se odvija u zemljama EU i svim tranzicijskim zemljama koje imaju namjeru pristupiti EU. Temeljni ciljevi reforme su osiguranje pouzdana isporuka električne energije, efikasno i konkurentno jedinstveno elektroenergetsko tržište u Bosni i Hercegovini, jasan regulatorni okvir, privlačenje privatnih investitora u sektor, te ekonomski zdrav i održiv razvoj elektroenergetskog sektora.

Proces reforme elektroenergetskog sektora u BiH otpočeo je donošenjem Izjava Vlade FBiH i RS o elektroenergetskoj politici (2000. godine), nastavljen Sporazumom o trećem projektu obnove elektroenergetskog sektora (popularno Struja 3), i praćen izradom sveobuhvatne studije PA Consulting-a: Analiza i akcioni plan prestrukturiranja i privatizacije elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini (2001. godine).

Inicijalni dokument kojim je zacrtano restrukturiranje elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini su Izjava o elektroenergetskoj politici i Amandmani na Izjavu iz maja 2000. godine. Ovaj dokument definiše način izrade programa restrukturiranja i privatizacije, ciljeve restrukturiranja i privatizacije i sadržaj reforme.

Glavni elementi reforme elektroenergetskog sektora su:

- otvaranje tržišta električne energije, promovisanje kvalifikovanih kupaca i uvođenje trgovaca električnom energijom,
- formiranje jedinstvene prijenosne kompanije na nivou Bosne i Hercegovine (Elektroprijenos BiH),
- formiranje Neovisnog operatora sistema (NOS),
- formiranje regulatornih komisija na državnoj i entitetskom nivou,
- razdvajanje sadašnjih vertikalno integrisanih monopola na djelatnost proizvodnje, prijenosa, distribucije i snabdijevanja električnom energijom,
- rebalansiranje tarifa.

Kada se radi o implementaciji reforme može se konstatovati kako je definisan i donesen zakonski okvir koji omogućava provođenje reforme. Na snazi su sljedeći zakoni:

- Zakon o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini (april 2002. godine),
- Zakon o električnoj energiji Federacije BiH (avgust 2002. godine),
- Zakon o električnoj energiji Republike Srpske (oktobar 2002. godine),
- Zakon o utemeljenju Neovisnog operatora sistema za prijenosni sistem u Bosni i Hercegovini (juli 2004. godine),
- Zakon o utemeljenju kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini (juli 2004. godine),
- Akcioni plan Federacije Bosne i Hercegovine za prestrukturiranje i privatizaciju elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini (juni 2005. godine).

U okviru reforme posebno značajno pitanje predstavlja restrukturiranje postojećih vertikalno integriranih monopolskih kompanija (Elektroprivreda BiH, Elektroprivreda HZ H-B i Elektroprivreda RS). Po definiciji djelatnosti proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom su konkurentne djelatnosti, dok su djelatnosti prijenosa i distribucije električne energije monopolske djelatnosti u kojima zbog same prirode tih djelatnosti konkurencija nije moguća. Iz ovoga slijedi kako će se, dugoročno promatrano, cijene za proizvodnju određivati u skladu sa tržišnim pravilima, cijene za snabdijevanje električnom energijom će diktirati konkurentna tržišta u maloprodaji, dok prijenos i distribucija električne energije ostaju monopolske djelatnosti čije će tarife biti regulisane. Regulacija prijenosnih tarifa je u nadležnosti Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK), dok je nadležnost za kreiranje distributivnih tarifa u djelokrugu entitetskih regulatornih komisija (FERK i REERS).

Prilikom izrade ovog Pravilnika, FERK je razloge za određivanje prijelaznog perioda do potpune implementacije utvrđene tarifne metodologije, našao u sljedećem:

Jedan od ciljeva Zakona o električnoj energiji naveden je u članu 2. stav 2. alineja 4. kao uključivanje u međunarodno tržište električne energije preko jedinstvenog tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini. Kako bi FERK proveo ciljeve navedene u članu 8. istog Zakona, od trenutne situacije kada imamo potpuno regulisano tržište električne energije-bez kvalifikovanog kupca do potpune liberalizacije tržišta električne energije, FERK je uzeo u obzir principe transparentnosti i ravnopravnosti svih sudionika na tržištu, a prije svega nediskriminaciju prema bilo kojem kupcu električne energije. FERK se opredjelio za postupno uvođenje međunarodno prihvaćene regulatorne prakse i postupno uvođenje opće prihvaćenih međunarodnih standarda u tarifnom postupku, kako bi se izbjegle iznenadne i drastične promjene tarifa u prijelaznom periodu, a prije svega uzevši u obzir nepostojanje razvijenih socijalnih mjera i uvođenje poreza na dodanu vrijednost. Pored navedenog, postojeća elektroprivredna društva, do usvajanja ovog pravilnika, nisu izvršila računovodstveno i funkcionalno razdvajanje, osnovna sredstva elektroprivrednih društava nisu procjenjena po istoj metodologiji, a mjerna mjesta još uvijek nisu opremljena odgovarajućim uređajima. U trenutku usvajanja ovog pravilnika, FERK nema podataka koji bi ukazali na iznos unakrsnog subvencioniranja između elektroprivrednih djelatnosti i kategorija i grupa potrošnje. Provedba politike FERK-a je u neposrednom odnosu s provedbom aktivnosti iz usvojenog Akcionog plana FBiH za prestrukturiranje i privatizaciju elektroenergetskog sektora u BiH. Izdvajanjem prijenosne i upravljačke djelatnosti iz sadašnjih elektroprivrednih kompanija i uspostavom Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine i Neovisnog operatera sistema (NOS) bit će potrebno odrediti tarife za ova dva subjekta, a za kreiranje i odobravanje tarifa za Elektroprijenos BiH i NOS nadležan je DERK-a. FERK će kontinuirano analizirati sve podatke i aktivnosti regulisanih kompanija i u skladu s time provoditi tarifni postupak na godišnjem nivou, a do potpune implementacije utvrđene tarifne metodologije.

Navedeni razlozi trebaju omogućiti postizanje ciljeva postavljenih u Zakonu za stvaranje uslova za racionalan i ekonomičan razvoj djelatnosti proizvodnje, distribucije i snabdijevanja električnom energijom na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine, te stvaranje uslova za život i rad i promoviranje preduzeća za pružanje javnih usluga za neometano snabdijevanje kupaca električne energije, a sve na načelima nediskriminacije i ravnopravnosti lica i imovine.

III. PREDMET RAZMATRANJA PRAVILNIKA O TARIFNOJ METODOLOGIJI I TARIFNIM POSTUPCIMA

Pravilnikom za tarifnu metodologiju i tarifne postupke propisuje se metodologija i standardi FERK-a za donošenje tarifa. Tarifna metodologija je utemeljena na utvrđivanju potrebnog prihoda reguliranih djelatnosti i zasniva se na troškovnom principu po kojem tarife odražavaju stvarne i opravdane troškove djelatnosti proizvodnje, prijenosa, distribucije i opskrbe električnom energijom. Metodologija uključuje analizu i verifikaciju svih troškova, nastalih obavljanjem reguliranih djelatnosti, pri čemu se osigurava da samo opravdani troškovi budu uključeni u potreban prihod pojedinih elektroprivrednih djelatnosti. Kao smjernica pri određivanju tarifa za pojedine kategorije i grupe potrošnje koristi se analiza marginalnih troškova. Analiza ne utječe na iznos odobrenog potrebnog prihoda, ali utječe na raspodjelu troškova uključenih u potreban prihod na pojedine kategorije i grupe potrošnje po principu uzročnosti. Navedenom analizom izbjegava se unakrsno subvencioniranje među kategorijama i grupama potrošnje i potiče elektroenergetska efikasnost i racionalnije korištenje električne energije.

Ovim pravilnikom propisuju se i osnove procedura za razmatranje zahtjeva i svih drugih podnesaka u svezi s tarifama, počevši od pokretanja tarifnog postupka podnošenjem zahtjeva od regulirane kompanije ili na inicijativu FERK-a, kompletnosti zahtjeva, sadržaja zahtjeva za tarife, do načina obavještanja javnosti o podnešenom zahtjevu i to kako od regulirane kompanije, tako i od FERK-a. Pravilnik također, sadrži i odredbe o javnim raspravama koje FERK može voditi povodom zahtjeva, kao i odredbe o razmatranju zahtjeva i odredbe o donošenju odluke FERK-a, a koja će biti objavljena u službenim novinama FBiH i na web stranici FERK-a. Pravilnikom je određena i obveza regulirane kompanije da javnosti omogući uvid u odobrene tarife, kao i zabrana za regulirane kompanije da krše odluke FERK-a. Pravilnikom su predviđene i prinudne mjere za regulirane kompanije u slučaju povrjede odobrenih tarifa ili nepoštivanja odredbi pravilnika, kao i mogućnost FERK-a da zahtjeva od reguliranih kompanija dostavu dodatnih informacija i da pokrene istragu o načinu na koji regulirana kompanija primjenjuje odobrene tarife.

Pravilnik obrađuje i prijelazni period, kojim se definiraju aktivnosti i postupci elektroprivrednih društava do potpune implementacije tarifne metodologije. U tom periodu postojeća elektroprivredna društva dužna su izvršiti obveze definirane Akcionim planom Federacije Bosne i Hercegovine za prestrukturiranje i privatizaciju elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini i prilagoditi svoj način poslovanja uvjetima definiranim ovim pravilnikom.

Materija pojedinih dijelova Pravilnika za tarifnu metodologiju i tarifne postupke je vrlo stručna, kompleksna i zahtjevna. FERK se neće uzdržavati od revizije pravilnika ako se ukaže potreba za istim, a sukladno dostignutom stupnju razvoja i liberalizacije tržišta i reformama elektroenergetskog sektora.

IV. SVRHA OBRAZLOŽENJA

Svrha ovog obrazloženja je informisanje javnosti o činjeničnim i pravnim osnovama pravilnika. Obrazloženje predstavlja dodatak pravilnika s objašnjenjem pojedinih pitanja iz ove oblasti.

V. DOSADAŠNJE AKTIVNOSTI NA DONOŠENJU PRAVILNIKA

Na osnovu Zakona o električnoj energiji, Statuta FERK-a i Poslovnika o radu FERK-a, FERK je pristupio izradi nacrtu pravilnika.

Nacrt pravilnika usvojio je FERK na IV. redovnoj sjednici održanoj 23.12.2004. godine. Održana sjednica bila je otvorena za javnost, a obavještenje o održavanju sjednice objavljena je 15.12.2004. godine, na oglasnoj ploči FERK-a i na web stranici FERK-a.

Uz nacrt pravilnika, FERK je na istoj sjednici usvojio i Koncept tarifne metodologije i utvrdio tekst obavijesti za javnost, za prikupljanje komentara i održavanje javne rasprave.

Obavijest za javnost za prikupljanje komentara i održavanje javnih rasprava objavljena je u Dnevnom listu i Dnevnom avazu i na web stranici FERK-a 24.12.2004. godine.

Zainteresovana pravna i fizička lica podnose pisane komentare na nacrt pravilnika u periodu od dana objavljivanja obavijesti do dana isteka roka za podnošenje pisanih komentara.

FERK je održao opće rasprave na nacrt pravilnika i to u Tuzli 24.1, u Sarajevu 25.1, u Mostaru 27.1, u Zenici 1.2, u Jajcu 2.2. i u Bihaću 3.2.2005. godine. Rasprave su snimane i vođeni su zapisnici.

FERK je održao i tehničke rasprave na nacrt pravilnika u Tuzli 24.1.2005., u Sarajevu 25.1. i u Mostaru 27.1.2005. godine. na koju su pozvani stručnjaci iz elektroenergetskog sektora iz FBiH, a komentari koje su uvaženi stručnjaci iznijeli o nacrtu pravilnika su pažljivo analizirani.

Pošto su javne rasprave i upućeni komentari rezultovali činjenicama koje su zahtijevale bitne izmjene nacrtu pravilnika, FERK je uvažavajući mišljenje javnosti, a u skladu sa članom 42. Poslovnika izradio revidirani nacrt pravilnika, koji je usvojen na IX. redovnoj sjednici FERK-a dana 20.5.2005. godine.

Zainteresovana pravna i fizička lica podnosila su pisane komentare na revidovani nacrt pravilnika u periodu od dana objavljivanja obavještenja do dana isteka roka za podnošenje pisanih komentara, 3.6.2005. godine do 12.00. sati.

FERK je održao i tehničku raspravu na revidovani nacrt pravilnika u Mostaru 7.6.2005. na koju su pozvani stručnjaci iz elektroenergetskog sektora iz FBiH, a komentari koje su uvaženi stručnjaci iznijeli o pravilniku su pažljivo analizirani.

Usmene komentare dane na tehničkoj raspravi, kao i pisane komentare koji su pristigli do isteka roka za podnošenje pisanih komentara FERK je pažljivo razmotrio i analizirao, te je prijedlog Pravilnika za tarifnu metodologiju i tarifne postupke FERK-a, stavljen na dnevni red XII. redovne sjednice FERK-a.